

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITERÄRA INTRESSEN.

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET.

1889.

SJÄTTE HÄFTET.

INNEHÅLL:

Harald Liedbeck. Fjällnäs, poem.

Ellen Fries. Om kvinnokongresserna i Paris sommaren 1889.

Uffe. Pariserbref.

Lilly Engström. Från flickskolemötet.

R-a. I den gamla goda tiden.

Fredrik Wetterlund. Bokanmälningar. **Stella Kleve**, **Alice Brandt**, **Helena Nyblom**, Kvinnoöden.

Från Biskopsmötet i England Juli 1888.

Friplatser i samskola.

Pris pr årgång: } För Förbundets medlemmar kr. 2,50.
                  } För icke medlemmar   " 4,00.

Till redaktionen insända böcker:

Excelsior, kalender för 1889. — *Fru J. Kettler*, "Was wird aus unsern Töchtern." — *Hvalgren, Emanuel*, De dödas runor; blickar i andeverlden; Den eleutheriske anden, Filosofisk föreläsning i poetisk form. — *Bäckström, P. O.*, Öfversigt af de Europeiska staternas politiska historia under åren 1881—1887. — *Tamm, Oscar*, Hushållsträdgården. En trädgårdsbok för menige man. — *Elliot, George*, Ur landsortslifvet h. 9, 10.

Till redaktionen insänd periodisk litteratur:

Nordisk tidskrift, nr 4. — Ny Svensk tidskrift, nr 5, 6. — Pedagogisk tidskrift, nr 6—8. — Eira nr 10—17. — Helsovänneren, nr 10—17. — Förr och nu, nr 6—8. — Hemvänneren, nr 11—18. — Idun, nr 22—38. — Läsning för hemmet, nr 3—4. — Läsning för folket, nr 2. — Småskolevänneren, nr 15—31. — Tidskrift för folkundervisningen, nr 2. — Svensk läraretidning, nr 22—37. — Tidskrift för kristlig tro och bildning, nr 3. — Teologisk tidskrift, nr 3, 4. — Verdandi nr 3. — Svensk Musiktidning, nr 11—14. — Nya Bokhandelstidningen, nr 21—37. — Jordmodern, nr 6—9. — Nylände, nr 7—11. — Tilskueren nr 4—8. — Kvinden og Samfundet, nr 6—9. — Hvad vi vil, nr 11—18. — Finsk tidskrift, nr 5. — Englishwoman's review, nr 6—8. — Women's suffrage journal, nr 6—9. — Woman's journal, nr 19—35. — Deutsche Hausfrauenzeitung, nr 21—37. — Frauenberuf, nr 5—8. — Neue Bahnen, nr 11—18. — Das Magazin für die Litteratur des In- und Auslandes, nr 22—38. — La Citoyenne, nr 145.

Till Fredrika-Bremer-Förbundets komité för granskning af barn- och ungdomslitteratur hafva herrar Fahlerantz & C:o insänt:

Bert, P., Lifvet.
Boëthius, S. J., Den franska revolutionen.
Farrar, F. W., Predikningar för skolgång.
" Sökare efter Gud.
Fries, Th. M. och Cleve, P. T., Vetenskap för alla.
Naturvetenskaplig boksamling, 1—6.
Schweiger-Lerchenfeld, A. v., Orienten.
Sjögren, O., Allmän världshistoria.
Strömberg, Th., Märten Luther.
Sundblad, J., Med tusch och rödkrita, I, I.
" Gammaldags seder och bruk.
Swensén, E., Jorden och människan.
Svenska parnassen, h. 1—7.
Universal-Bibliotek, h. 1—14.
Wirsén, C. D. af, Från Betlehem till Golgata.
Vårt land. En skildring i ord och bild.
Ödman, N. P., Från vår- och sommardagar.

Fjällnäs.

Ett svenskt sanatorium.

Uppåt — från Rörås — till fjälls, den drar
 Slingrande femmila vägen,
 Sjöar och bäckar man kring sig har,
 Kryppande dvergbjörk och snö, som kvar
 Stannat vid gräsvuxna tegen.
 Fjärran af eviga snön besatt
 Högfjället reser sin hvita hatt.

Än sina bugter mot dalen styr
 Vägen bland grönskande kullar,
 Blommande ängar och naken myr,
 Frågande forssar der skummet yr! —
 Allt från cariolen som rullar —
 Undrande ser man och djupt man drar
 Höglandets luft uti lungors par.

Skuggorna falla i aftonstund
 Vidt ifrån topparna höga,
 Sluten i sätrars och skogars rund,
 Der bort i fjärran i dalens grund
 Ligger den "Malmagens öga"
 Leende ljus uti sommarkväll
 Speglande skogar, sätrar och fjäll.

Fram på dess härliga östra strand
 Vägen i krökar sig böjer
 Der invid björklädda uddens rand
 Just i den sjunkande solens brand
 "Fjällnäs" ur grönska sig höjer.
 Hemmet för hälsa, trefnad och ro
 Gästfria, vänliga sommarbo!

Harald Liedbeck.

Om kvinnokongresserna i Paris sommaren 1889

af Fredrika-Bremer-Förbundets delegerade *).

Tidningarne hafva redan lemnat mer eller mindre fullständiga och tillförlitliga redogörelser för kvinnokongressen, hvilken hållits denna sommar i Paris i samband med den der pågående världsutställningen. Det torde dock återstå att meddela några detaljer, intryck och reflexioner, hvilka kunna vara af intresse för Dagnys läsare.

I

Den bästa karaktäristik i få ord, som man skulle kunna gifva öfver det franska folket, vore, att det är ett folk benäget för ytterligheter. I godt och ondt draga fransmännen ut konsekvenserna af en gifven idé; medelvägarna och kompromisserna, undantagen och omständigheternas kraf förstå de sig ej på, vare sig i teori eller praktik. Samma folk kan i sin historia tälja om Bartholomeinattens fador och hugenotternas fromhet och hjältemod, Ludvid XV:s skändligheter och den 4 augusti 1789 m. fl. nattsvarta skuggor och strålande dagar. Samma folk har att uppvisa literära alster af den gröfsta cynism och af en sällspord högsinhet och idealitet. Och dessa skarpa motsättningar möta främlingen öfver allt, då han blir förtrogen med landet och dess folk. Hvar är väl familjelifvet mera rent, mera patriarkaliskt än i vissa kretsar inom den franska medelklassen, hvar är det väl mera förtrampadt och förhånadt än inom en del af Paris eleganta värld?

Dessa skarpa motsättningar återfinnas äfven vid ett skärskådande af kvinnans ställning i Frankrike och den s. k. kvinnofrågans utveckling i detta land.

Ingenstädes har kvinnan *alltid* spelat en så stor roll som i Frankrike. Den yttligaste bekantskap med dess historia kan bevisa detta. Och denna stora roll spelar hon ännu i den dag som i dag är. Orsaken härtill ligger i både mannens och kvinnans temperament, som är olika både de rena

*) På det att Sverige ej skulle vara orepresenteradt vid sommarens kvinnokongresser erhöi Fredrika-Bremer-Förbundet af några intresserade medlemmar en summa att använda till utsändande af en delegerad. Dertill valdes af Fr.-Bremer-Förbundets styrelse fröken Ellen Fries.

germanernas och de sydeuropeiska folkens. Fransmannen är så till sägandes tiondedelar kallt beräknande intelligens och en tiondedel blind besinningslös passion. Alla de mellantoner, som kallas välvilja, vänlighet, hjärta eller med ett tyskt ord "Gemüth" finnas endast undantagsvis. Men dessa karaktärsdrag inverka på förhållandet mellan könen. Mannen låter blindt styra sig af den kvinna han älskar, men "kvinnan" fruktar han som en boja, den der binder hans frihet. Den franske lagstiftaren blir därför hård och orättvis mot kvinnan, exempel på den råaste brutalitet mot det svagare könet äro ej sällsynta, men å andra sidan kan man tryggt påstå, att kvinnan här har större inflytande än annorstädes. Framstående kännare af den franska nationalkaraktären hafva nämligen påstått, att fransmännen äro oftare förälskade än andra män, och den franska kvinnan förstår i grund och botten att draga fördel af den makt hon äger öfver den man, som egnar henne sin hyllning. Dumas d. y. påstår, att fransyskan ej förstår kärleken. Onekligen är hon mera kokett, mera kall och beräknande än den germanska kvinnan med sin ödmjuka, hundlika trofasthet mot den hon en gång gifvit sitt hjärta. Följaktligen skaffar hon sig ett öfvertag i sitt förhållande till mannen, hvilket faller en hvar i ögonen, som kommit i tillfälle att närmare lära känna de franska förhållandena. I Frankrike sålunda mer än annorstädes tillber eller föraktar man kvinnan, hon är en engel eller ett odjur, hon beherskas eller förtryckes — öfver allt skarpa motsättningar.

Äfven *kvinnofrågan* har i detta motsättningarnes land fått en egendomlig utveckling. Den franska logiken stannar ej på halfva vägen. Blir det en gång på tal, att kvinnan bör hafva rättigheter i samhället, kan man ej nöja sig med *några* rättigheter, man fordrar, och det genast, *alla* rättigheter. Någon småningom skeende utveckling, något dröjsmål, några undantag behaga ej det franska lynnet — allt eller intet. Men å andra sidan är det klart, att i ett land, der kvinnan blott såsom kvinna är föremål för så mycken dyrkan, skall deras antal, hvilka äro belättna med det närvarande vara mycket stort. Huru skall man begära, att den franska husmodern, hvilken sköter man, barn och affärer med en öfverlägsenhet, som ställer "Monsieur" helt och hållet i skuggan, skall kunna inse, att hon inför lagen ej är stort mera än mannens främsta bohag och är i det närmaste rättslös. När

en kvinna hör alla dessa lekande och smekande tilltal, hvarpå det franska språket öfverflödar, kan man begära, att hon skall uppfatta all den förödmjukelse, som ligger i grund och botten af denna sinliga kvinnodyrkan? Nej, det är sannerligen för mycket begärddt, till när man vet det motstånd, som den s. k. kvinnofrågan rönt i de germanska länderna, der dock kvinnans ställning är långt mera normal än i Frankrike, eller med andra ord der hon är mindre i himlen och i afgrunden, men mera på jorden. Sålunda har kvinnofrågan genast i Frankrike fått en *radikal* anstrykning. Man fordrar *genast alla* rättigheter, sålunda äfven den *politiska rösträtten*, ja denna fråga är för en del af den franska kvinnofrågas vänner denna frågas a och o, och man nöjer sig ogärna med att arbeta för reformer, som redan äro genomförda i andra land. Vidare taga de i sina hem lyckliga franska kvinnorna endast undantagsvis del i kvinnorörelsen. Deremot måste den orättvisa lagstiftningen, till hvilken vi få tillfälle att återkomma, ödelägga många kvinnors existens, och då kraft och intelligens ej äro egenskaper som fransyskorna sakna, blifva dessa olyckliga förtryckta och genom orättvisan förbittrade varelser entusiastiska anhängare af åsigter, som lofva åt kvinnan rättigheter och rättvisa. Men dessa kvinnofrågas anhängare äro ofta ej egnade att i den allmänna meningen öka anseendet för de nya idéerna. Frånskilda hustrur, förförda och öfvergifna kvinnor, kanske ännu tvetydigare element ställa sig bland dem som ropa på nya rättigheter för kvinnan. Förtviflan eller oblyg djärfhet komma dessa kvinnor att ropa högre än andra, och de lyckliga makarne och mödrarne draga sig förskräckta tillbaka. "Gud bevare oss från våra vänner, för våra fiender kunna vi nog skydda oss" har mer än en anhängare af kvinnofrågan haft skäl utropa i Frankrike.

Dessutom tillkommer en annan omständighet, som gifvit den franska kvinnofrågan dess egendomliga karaktär. I Norden är kvinnofrågan främst en ekonomisk, praktisk fråga. Det gäller främst att skaffa arbete och lifsupphålle åt dessa tusenden, som hemmen ej längre kunna försörja. Men denna *ekonomiska* sidan af kvinnofrågan har ej haft samma betydelse i Frankrike. Under det att man i Sverige räknar 1,067 kvinnor på 1,000 män, räknar man i Frankrike endast 1,008. Äktenskapsfrekvensen är äfven större i Frankrike än hos oss, hvadan de ogifta kvinnornas antal är betydligt mindre.

När en fransk moder uppfostrar sin dotter för det äkta ståndet, spar hon ej heller sedan någon möda för att verkligen lyckliggöra henne med en äkta hälft. Huru motbjudande detta franska äktenskapsmäkleri än må vara för det nordiska lynnet, så kan man ej neka till att det innebär en viss logik. Att uppfostra den unga flickan från början till slut till maka, inpränta hos henne olyckan och skammen att blifva ogift, samt sedan låta det helt och hållet bero på en tillfällighet, om hon kan uppnå sin enda bestämmelse, det är en inkonsekvens, till hvilken en fransyska ej kan göra sig skyldig.

Men om sålunda ökandet af den ogifta kvinnans arbetsområden ej i Frankrike är så brännande som hos oss, så börjar dock frågan om kvinnans arbete att äfven der stå på dagordningen, ehuru under olika form. Den gifta kvinnan har nämligen i Frankrike haft långt mera vana än hos oss att genom arbete *utom* hemmen bidraga till försörjning af familjen. Hemmens enklare anordning, det ringa antalet barn och det hos fransmännen så starka förvärfsbegäret hafva gjort ej blott inom den fattiga befolkningen utan inom hela den lägre medelklassen, kvinnans arbete *utom* hemmen ytterst vanligt, och den inom alla land stigande konkurrensen och ökande af lefnadsomkostnaderna hafva gjort att dessa *utom* hemmen arbetande gifta kvinnors antal årligen tillväxer. Men att detta förhållande har sina vedersakare är naturligt. Den gifta kvinnans arbete liksom den ogiftas har till följd ett ökande af konkurrensen och sänkande af lönerna. Det anses dessutom af många försvaga slägtet och förstöra familjelifvet. Sålunda finna vi att kvinnofrågans *praktiska sida* gestaltar sig olika i Frankrike mot i Sverige. Frågan gäller ej främst de *ogifta* kvinnorna utan de *gifta*.

Att literaturen i Frankrike liksom i Norden sysslat med kvinnofrågan är ju allbekant, men huru olika! En jämförelse mellan Ibsen och Alexander Dumas d. y. och deras olika sätt att behandla kvinnofrågan skulle kunna vara en intressant studie. Vi kunna här endast påpeka denna för de begge racerna karaktäristiska olikhet hos deras representativa förf.

Kvinnans ställning i Frankrike är sålunda olika hennes ställning i Sverige, kvinnofrågans utveckling och de frågor, som stå på dagordningen äro äfvenledes olika. På en kvinno-kongress i Paris skulle man naturligtvis behandla frågor, som man ej skulle behandla hos oss, man skulle höra uttryck och

uppfattningar, som antingen hos oss är en öfvervunnen ståndpunkt eller till hvilka man ej kommit; personerna, med hvilka man kommer i beröring, äro af helt olika slag, deras uppträdande olika vårt o. s. v. Man känner stundligen, att det är en djup klyfta mellan gallerna och skandinaverna, och att vi bära benämningen "Nordens fransmän" utan några djupare grunder.

Men man kan lära äfven af det som är motsatt ens eget. Om man äfven stolt kan säga, att vår lagstiftning för kvinnan är bättre än den franska, att den allmänna meningen hos oss har en mera sund uppfattning af kvinnan o. s. v., så finnes det dock ännu mycket att beakta. Kongresserna voro dessutom *internationella*. Det var ej blott åtskilliga af Frankrikes, utan af Europas och Amerikas intelligenta kvinnor, som der stämt möte. Om man också fick se ett och annat misslyckadt exemplar af 19 århundradets kvinnor, så fick man dock klart för sig, huru mycket det bor i en kvinnohjärna, som får tillfälle att utveckla sig, och att hos kvinnan hjärnan ej utvecklas på hjärtats bekostnad.

Det är för att lättare förstå kvinnokongresserna i Paris, som vi förutsänt dessa allmänna anmärkningar. I ett par följande uppsatser skola vi för Dagnys läsare presentera de främste af de män och kvinnor, som här uppträdde samt lemna några korta meddelanden om en och annan af de frågor, som behandlades. (Forts.)

Pariserbref.

Kära vän!

Du har bedt mig berätta något om mina intryck från Paris och expositionen. Jag vill gärna göra det, men kom också ihåg att det är bara intryck utan alla anspåk på allmängiltighet.

Paris är i år vid ändå bättre lynne än vanligt, det ser man genast. Alla ansigten se glada och upprymda ut, det är ju fest hvarenda dag. Expositionen är ju så kolossalt stor, den fins litet hvarstans, och hvar den fins är luften full af muntra flaggor och vimplar, gatorna fulla med svarta, gula och bruna främlingar. Och de äro inte de som se minst skinnande ut, der de gå bland oss européer hemmastadda och smickrade af den uppmärksamhet de väcka. Expositionen är en utställning af allting, af restauranter — man kan ju som bekant här äta sig igenom alla länder — af idéer, för det fins ju ett utställningshus för den "sociala frågan" — men det är också en utställning af människor, och den tycker jag nästan är det intressantaste. Låt oss gå till Invalid-esplanaden, der de asiatiska och afrikanska kolonierna ha sina utställningar, der den granna röda pagoden från östra indiska halfön tornar upp sina afsatser mot Paris' horisont nästan i kapp med Invalid-domen, och der Tunis och Algier bjuda på hästskobågar och hvita ytor skuggade af palmer — här ser man mest af de främmande racerna. Längs efter vägen stå små Tonkinvagnar med Tonkin-infödingar till dragare, riktiga små pygméer till karlar; de ha styfva lackerade hattar, knutna under hakan, och se allt annat än manliga ut.

Men se här kommer en arab gående, han behöfver inte knuffa sig fram genom folkträngseln, för honom lemnar man nog rum, ty han har ett sätt att svänga sin hvita mantel som inger respekt. Ja, om människan verkligen är "naturens konung", så är det i form af arab och alls inte i form af europé. Hvilken rytm, hvilken poesi i den gången och den hållningen! Hvad mänskligheten ändå har blifvit neddragen genom byxor och stöflar! — Nästan samma vilda behag ser man hos många af de negrer som finnas här, särskildt hos dem som höra till den beryktade negerkonungen Salifouhs svit. Jag

såg en gång en af dessa i liflig dispyt med en arbetare om någon betalning, jag vet icke för hvad. Arbetaren skrek, gestikulerade, hetsade upp sig, negern såg på lugnt och öfverlägset; när arbetaren hade slutat, tog han ett silfvermynt — troligen mer än den summa som dispyten gällde — kastade det på bordet med en oefterhärmlig min af förakt för småsaker, steg upp och gick. Det såg ut som om han hade kommit på det klara med, att det var under hans värdighet att gräla om ett par francs. Arbetaren blef så flat, att man sällan får se en fransman bli det så pass, han skrek och begärde förklaring — men negern gick stolt sin gång som en "gud på moln".

Bredvid ett af de många stånden, der man säljer bananer, ananas och dylikt, står en ung negerinna. Hon hör inte till exhibitionsnegrerna, hon är mycket finare än så, klädd i en svart moaréklädning, som smyger sig tätt till de utsökta axlar och till en rygg, som aldrig blifvit sned eller kullrig genom lutande öfver skolpulpeten. Jag tittar henne rikligt nära i nacken, för det är så lustigt att se hur det knollriga negerhåret har stretat emot att sättas upp i modern virning, och hur det till sist har blifvit besegradt. Men jag undviker att se henne i ansigtet, för jag vill inte grumla intrycket af den mest välväxta rygg jag någonsin sett.

För resten kan man inte neka, att den der expositionen af infödingar ibland stöter litet på menageri. Man får i de så kallade "infödingsbyarna" se dem arbeta, äta, ja t. o. m. göra toalett. I den lilla byn från Java satt en ung javanska med spegeln framför sig och målade sig så att hennes ansigte blef som en grann och styf trätafla och under tiden lekte en halfvuxen flicka — troligtvis hennes syster — med åskådarne, tiggde med tecken att få se deras klockor och var för öfrigt som ett litet näpet djur. Antingen det nu var kattungetag eller exotiskt koketteri, så var det inte riktigt sundt. Vid den hyddan, der de intressanta f. d. människoätarne från Nya Caledonien bodde, stod ett tämligen menageriaktigt anslag, att det var förbjudet att ge infödingarne födoämnen, emedan det kunde vara skadligt för deras helsa.

När man är vid arbetsamt lynne går man omkring i de utomeuropeiska palatsen och är geograf, d. v. s. studerar produkter: bamburör, sköldpaddskal, uppstoppade djur, "kokta" och okokta silkesmaskägg, gräshoppor från Algier i olika stadier

af sin intressanta utveckling, fjädermantlar från Tahitti m. m. Det är mycket roligt, men ganska tröttsamt i hettan. Men när jag vill bara roa mig, då går jag till Beaux-Arts, och känner en riktig liten rysning af välbehag, när jag slår mig ner på en af de mjuka sofforna och vet att jag bara behöfver lyfta upp ögonen för att skaffa mig ett riktigt kalas på färger. Som du vet förstår jag mig inte alls på hvad som "gör sig bra mot bakgrunden", jag vågar aldrig tala om att en tafla är "rå i färgen" eller "saftig i färgen", jag vågar inte en gång säga att en figur är "sedd i alltför stark förkortning", eller att en arm är "betänkligt misstecknad". Jag går omkring som en ytterst naiv publik, beundrande och ibland — undrande.

Det var inte utan att jag på förhand var rädd för att den beryktade franska konsten skulle bjuda på fler potatesfält och normandiska bakgårdar än jag bekvämligen kunde smälta, men häri misstog jag mig grundligt. Visserligen var denna exposition icke så blodig som sin föregångare 78, men nog voro motiven med en viss förkärlek valda från uppskakande tilldragelser ur både forntid och nutid. Men jämte dessa historiska motiv var det förvånande att se nymfer och fauner, Bacchus och Apollo gå igen öfverallt, och nymferna voro ofta lika onaturligt sockerbagar-rosenröda som någonsin på 1700-talet.

När man annars går och ser på taflor, tycker man helt lugnt att det är "bra" och "intressant" — men här ger det oupphörligt ett "sæt" i en, man får hjärtklappning, blir yr i hufvudet, och en bild bränner sig fast i hjärnan för månader och år. Jag tror det är därför att det ligger en lidelse, en passion i den franska konsten, som vi inte alls äro vana vid. Man förstår att ett folk som skapar en sådan konst måste ha haft en lidelsefull historia, och att å andra sidan ett folk, som stundligen mättar sina ögon med denna konst, måste lära sig att i det verkliga lifvet ej rygga tillbaka för det djärfva och våldsamma. Hos oss ligger det i blodet en längtan efter lugn trefnad, hos den romaniska racen en längtan efter det uppskakande, det fantasiretande — det är så naturligt att konstnärsfolket också är revolutionsfolket.

En ung engelsman stod på tröskeln till en af salongerna, nästan medvetslöst försjunken i betraktandet af en tafla derinne. Jag följde riktningen af hans blick och blef också fastnaglad. Den taflan behöfde ingen öfverskrift. Man såg

genast att den förestälde Cesars död. Man såg själfva *rusningen* af alla de sammansvurne mot den dödsdömde, det var en fart i de hvita togorna, som från alla sidor af templet strömmade tillsammans mot den ende, den ensamme! Och bakom dem såg man rader af andra män i hvita togor, som nyss rest sig upp och sparkat tillbaka sina stolar — förstenade, förskräckta, men obevekligt orörliga. Man blef nästan utom sig, man hade velat ropa till dem: hvarför står ni der stilla som stenar, ser ni inte att han är ensam, och att de mörda honom som nidingar? Ja, så måste det ha sett ut. Hvilken tarflig, futtig utstyrel hade jag icke i min fantasi förut gifvit denna tilldragelse!

Men det fans en annan genre som högligen förvånade mig. Hvad säger du om att se helgonet St. Denis gå med sitt eget hufvud i händerna — ett mycket värdigt blickande hufvud — och en gloria öfver sin blodiga hals och skrämmande vettet ur ett hederligt bondfolk, som höll på att arbeta på åkern och såg alldeles för hederligt ut för att förtjäna att störas på ett så högst obehagligt sätt? Det vimlade af munkar som förrättade exorcismer eller gjorde andra underverk, och när man då sida om sida med dessa bilder ser andra, som predika den mest raffinerade njutningslystnad, så väcker blandningen, som visst är ohjälpligt betecknande för romanska folk, hos ett nordiskt sinne en hög grad af äckel och vedervilja.

För öfrigt hvad är det som *inte* fins i den franska konstafdelningen? Jag såg ett solbelyst vatten — måladt af en impressionist — som var sådant, att om jag hade behöft vara hemifrån länge, hade jag inte vågat betrakta det för att inte förmäktas af hemlängtan till våra vikar och sjöar. Der funnos nästan alla märkvärdiga franska samtida i de utsöktaste porträtt — ja man hade velat haft ett år på sig allra minst för att njuta af allt.

I skulpturafdelningen får man först ett riktigt öfverväldigande intryck af kolossala former, af djärfva, ovanliga motiv; man måste oupphörligt fråga sig själf: hur har någon kunnat komma på *den* idén? Hvad sägs om att göra en staty af en gorilla, som släpar bort en kvinna? Eller en rhinoceros i kamp med två tigrar, eller "snillet kufvadt af våldet", allt framställt i brons, gips och marmor? Men jämte detta besynnerliga huru många förtjusande vackra konstverk! Jag

erinrar mig särskildt en ung ståtlig elsasskvinna, lätt igenkänd på den stora elsassrosetten, som stöder en ung döende krigare och utmanande vänder sig mot den osynlige fienden. Gruppen stod på en särdeles bemärkt plats, och i den unga flickans stränga, trotsiga, förbittrade ansigte stod revanche-idén skriven med tydliga drag. Det vore väl också underligt om inte den skulle lemna något spår efter sig i konsten. Der stanna vi ovilkorligen inför den sittande statyn af George Sand, skulpterad af Millets mästarehand. Hvad hon ser nobel ut med sitt smala ansigte, sitt vågiga hår och sina fina händer! Och der ha vi en Anakreon, vinlöfskransad, hållande en ung flicka om halsen. Aldrig har jag sett lefnadsjutningen så väl skildrad i just det flyktiga moment, då den ännu är ädel och ej har ett spår af cynism i sig. Man ser på honom, att "vin fröjdar människans hjärta", men det ligger ett svalg mellan honom och Bacchant-ruset. — I ena ändan af galleriet är den skandinaviska skulpturen uppställd. Den innehåller ju många förträffliga konstverk, men hvad den på det hela ser *tam* ut i jämförelse med den franska konsten och dess våldsamma djärfhet! Mest späda, ungdomliga gestalter samt porträttbyster. Den Hasselbergiska "Snödroppen" symboliserar förträffligt den nordiska konsten: bitter kamp för att få finnas till, vemodigt skön, men utan glöd. — — — — —

För att nu lemna expositionen och tala om något annat, så har jag en gång här varit med om en besynnerlig föreläsning. Låt mig först beskrifva lokalen. Det är vid Boulevard des Capucines: vagnarna ila fram med den der rastlösa farten, af hvilken man nästan endast hör hästarnes rytmiska stampningar mot asfalten — ett lätt, nervöst buller, ett evigt, outröttligt jagande, som är så likt Paris. Luften har denna besynnerliga lukt, som särskildt betecknar Paris: en blandning af blomdoft, af parfymer och af en stor stads osunda utdunstningar, någonting snarlikt luften i en teater, men ändå inte obehagligt, bara onaturligt.

Vi gå förbi de elegantaste bodar, der förståndiga människor som vi inte köpa det ringaste och gå in genom en port öfver hvilken lyser i gaslågor ordet "Conférences". Vi köpa biljett för 3 francs, men få också sitta i bekväma fätöljer. Det är en liten, men högst elegant sal: tunga sidendrapier för dörrarna, på föreläsarens bord karaffin och glas af brokig, skiftande kristall. Publiken välklädd, består till en

stor del af främlingar, men bredvid oss sitter en äkta fransyska, pudrad på kinderna, krusad i håret, parfymimpregnerad från topp till tå. Ändtligen — dörren går upp, in kommer föreläserskan, en kvinna på gränsen mellan medelålder och ålderdom, lång, böjd, klädd i en svart klädning, som bara är ett hölje, i en hatt ackurat liknande en skopa, och som lika väl kunde ha sett dagen för hundra år sen, lika väl i Skråköping som i Paris. Ansigtet är blekt, magert och på intet sätt ovanligt. Stackars gumma, hon håller på att falla, när hon skall klifva upp på den höga estraden; hon är väl generad. Ja, hon har den der förlägenheten i början, som hvarje kvinna känner vid ett offentligt uppträdande, äfven om hon är öfvad. Men snart kommer hon i gång, de hvita magra händerna — hon har inga handskar — knäppas ihop och slås upp allt efter som hon talar. Kan du tänka dig, att denna kvinna, som så mycket påminner om en riktigt fattig, utsläpad lärarinna i en landsortsstad, det är — Louise Michel! Jag hoppas du delar min förvåning.

Hon talar i en ström, utan gester, utan egentlig välta-
lighet, men ändå fångslände. Den fina frun följer noga med,
ler och tåras ömsom. Det som fångslar är en viss hjärtlig
ton som genomgår det hela och en i Frankrike ovanlig flärd-
frihet. Föreläsningen heter "A' travers la vie", och det är
egentligen litet à travers allt möjligt: om lyxen på exposi-
tionen, om de små handlandenas undergång genom de stora
handelshusen, om människans behof af sympati, om hennes
egen deportationstid. "Det var inte mig de dömde, det var
min gamla mor, som dog af sorg", säger hon. Själf säger
hon sig ha varit lycklig under sin fångelsetid. — Vi kunna
icke finna någonting om våld eller som påminner om petro-
lösen. Hon tycks mest lägga an på att plädера de fattigas
och olyckligas sak och så att meddela litet nationalekonomi,
hvars värde torde vara problematiskt. Logisk reda fins ej
mycket af, men en och annan ganska märkvärdig tanke. "La
charité est morte", påstod hon, "au lieu de la charité nous
aurons la solidarité". — Sanningen att säga, gingo vi hem
riktigt litet rörda af Louise Michel, och det är mig i denna
stund omöjligt att förklara hennes uppträdande under kommu-
nen. Men kanske är det nu på gamla dar hon har blifvit så
här beskedlig. Hennes uppträdande var i alla händelser — låt
mig säga det i förtroende — vida kvinligare än åtskilliga

franska damers på den första kongressen. Så vilseledd hon är, så ruskiga saker hon än har varit med om, så har hon *det* som gifver den offentligt uppträdande kvinnan liksom en oantastlighet, en "sauve-garde", nämligen entusiasm. När en kvinna uppträder bara för att uppträda, och när hon säger saker som en man mycket väl kunde ha sagt, och säger det på alldeles samma sätt, bara litet sämre — då må hon tiga. Kan hon inte just i det offentliga uppträdandet vara kvinna, göra gällande det egendomligt kvinliga elementet, då ha motståndarne rätt att håna och le och då kan hon ej håller öfva något inflytande.

Inte är det ett större *antal* af talare och författare som behöfves, utan det behöfves en annan *sort*. Dessa reflexioner komma å propos den första kongressen, som tycktes visa att de franska kvinnorna ännu icke lyckats sammansmälta själfständighet med kvinlighet och respektabilitet. Louise Michels inflytande beror bestämdt derpå att hon är i eminent grad kvinna.

Du vet kanske att det fins i Paris en stor rundmålning, som heter *Panorama du Siècle*, som är utförd af två verkligt framstående målare och är ett riktigt konstverk. Den framställer grupper af alla Frankrikes historiska personer under det gångna seklet allt sedan 1789. Den börjar med Ludvig XVI och hans färggranna omgifning och slutar med den korrekta Carnot, som tycks mer än någon annan mänsklig varelse vara skapad för frack och hvit halsduk. På det fält af denna målning, som är egnadt åt de sista decennierna, åt *vår* tid i egentlig mening fins — om jag mins rätt — endast tre kvinnor. Och hvilka tror du det är? Jo, Louise Michel, Sarah Bernhardt och som jag tror en annan skådespelerska. Det skulle alltså vara de kvinnor, som mest beteckna det moderna Frankrike: å ena sidan petrolösen, å den andra representanten för den der typen "kvinnan-gåtan", som de nyaste författarne så mycket älska, och som hemta hela sin trollkraft från sin outgrundlighet, sin rikedom på öfverraskningar. Det är en kvinna som hvarken har panna eller ögon, pannan är dold under frisyren, ögonen sväfva hit och dit, och hennes blick kan man aldrig möta, hennes själ kan man aldrig fånga. Hon är som essencen af decadanskulturen. Det är sorgligt och besynnerligt att inte Frankrike skall ha haft någon *stor* kvinna af ett ädlare slag, någon i George Eliots stil, någon

kraftigt verksam, men älskande, varm och klarögd framtidskvinna. Kanske skall hon komma innan seklet är slut.

Nej, nu har jag kommit så djupt in i det outtömliga ämnet — kvinnofrågan — att det är bäst jag skyndar mig att sluta.

Din *Uffe*.

Från flickskolemötet.

Det fjärde allmänna flickskolemötet hölls som bekant i Stockholm den 12, 13 och 14 sistlidne Juni. Som vanligt vid dessa möten var det öfvervägande antalet besökande lärarinnor, hvilket också är ganska naturligt, då undervisningen vid våra flickskolor hufvudsakligen bestrides af lärarinnor. Dock hade ett fåtal af hufvudstadens och några andra städers lärare infunnit sig. Ännu mer försvinnande var antalet af de föräldrar, som togo del af det, som sades om deras döttrars uppfostran, eller som läto lärare och lärarinnor veta, hvad de själfva tänkte i de viktiga frågor, som behandlades.

Det är icke vår mening att här lemna en utförlig redogörelse om mötets förhandlingar, utan att blott påminna Dagnys läsare om hufvudströmningarna.

För dem, hvilka intressera sig för våra flickskolor, torde det ej vara obekant, att i frågan om dessa skolors organisation, meningarna äro i hög grad skiljaktiga. Man synes hvarken kunna ena sig om hvad som skall meddelas eller om huru mycket af flickans tid skolan har rätt att tillegna sig. Denna ovisshet synes oss dock vara ett godt tidens tecken: man börjar förstå, att det kunskapsmått skolan meddelar skall vara afpassadt för barn och ej för vuxna, och man börjar äfven att på allvar inse, att flickan under sina uppväxtår har mycket annat att inhemta och lära än bokliga kunskaper. Denna flickskolans sväfvande ställning kan dock ej i längden vara önskvärd — hon behöfver komma på stadiga fötter. Men härtill fordras framförallt, att hon må komma att lefva under bättre ekonomiska vilkor. Som bekant tillsattes år 1885 af Kongl. Majt. en komité, som hade att undersöka flickskolornas nuvarande tillstånd och att derom afgifva ett utlåtande. Flickskolans vänner hoppas, att följden häraf skall blifva en kunglig proposition till riksdagen med anhållan om ökad anslag till flickskolorna. Komitérades förslag utkom på hösten 1888.

Då styrelsen för det fjärde allmänna flickskolemötet skulle uppsätta mötets program, var det naturligt, att den kungliga komiténs utlåtande fick släppa till diskussionsämnen.

Komitérade hafva tänkt sig, att våra högre flickskolor i framtiden skulle vara endast sjuåriga, och i de kommuner, der sådant läte sig göra, efterföljas af s. k. fortsättningsskolor med fullkomlig valfrihet. Till dessa skolor skulle då uppskjutas läsningen af: konsthistoria, kyrkohistoria, literaturhistoria m. fl. ämnen, som nu trängas i den egentliga barnskolan. Detta förslag delades i allmänhet af mötet. Man ansåg att den egentliga skoltiden skulle sluta med flickans 16:de år, och att en friare läsning sedan skulle följa. Betänkligheter mot denna anordning framkommo egentligen från några af landsortens representanter. Orsaken härtill tycktes egentligen kunna uttryckas med den gamla satsen: "man vet hvad man har, men icke hvad man får". Landsortsskolornas kamp mot en eländig ekonomi leder ganska naturligt till ett dylikt resonnemang. Man tordes ej tänka på fortsättningsskolor — lät oss då åtminstone behålla vår gamla åttonde klass. Man tycktes nästan hafva glömt, att det icke var om nutidens småstadsskolor, i bästa fall understödda af sparbanker, bränvinsbolag eller enskilda personer man talade, utan om framtidens flickskola, kraftigt understödd af stat och kommun.

Ifrigare och hetare blef debatten om huruvida enligt komiterades förslag undervisning borde meddelas i endast två främmande språk i den egentliga barnskolan och det tredje språket uppskjutas till fortsättningsskolan. Förslaget vännar betonade, att då trängseln af ämnen i skolan är stor och med rätta öfverklagad, borde något ämne bortrensas, och härtill lämpade sig bland andra ämnen det tredje språket. Språkstudiet i och för sig skulle också vinna genom koncentration. Förslaget motståndare stödde sig förnämligast på "föräldrarnas önsknigar och de praktiska behofven" och menade, att man ej som villkor för anslags erhållande borde förbjuda en skola att undervisa i 3 språk.

Förutom dessa frågor, som närmast beröra skolans organisation, var det naturligt, att de båda frågorna om "samskolan" oah "slöjden", dessa de moderna pedagogernas skötebarn, skulle blifva föremål för ett lifligt meningsutbyte. Mötet hade på sitt program upptagit frågan om huruvida det är lämpligt, att de allmänna läroverken, i vissa mindre samhällen, enligt flickskolekomiténs förslag, ombildas till samskolor. Detta förslag tycktes icke vinna mötets sympatier, åtminstone i sitt nuvarande skick. Det vore ej i småstäderna ensamt man bäst gjorde erfarenheter, och de ekonomiska fördelarna torde ej blifva så stora,

som komiterade menat. Ehuru det ej strängt taget hörde till ämnet att diskutera frågan om samskolan i och för sig, hennes fördelar och vanskligheter, var det nästan naturligt, att diskussionen snart lemnade de 32 städernas område och kom in på själfva samskolan. Och så hörde vi åter de gamla betänkligheterna om huru det skulle gå våra flickor i de förskräckliga gosskolorna och de väl grundade betänkligheterna, huruvida våra flickor tåla att läsa lika mycket som gossarna. Samskolan hade också sina varma förespråkare, och mer än en lärare kunde vitsorda det goda inflytande som gossarna och flickorna utöfvat på hvarandra. Af andra, som varmt intresserade sig för saken, belystes frågan från olika sidor. Det vore ej gossarna ensamt, som vunne på samskolan, äfven flickorna hade mycket att lära: stark ambition är ej detsamma som inre allvar. Allvaret i arbetet leder i själfva verket säkrare framåt än en ofta nervös ambition. Den största vinsten å ömse håll vore kanske den att gossar och flickor lärde att känna hvarandra under arbetet och ej först på barnbalerna eller i societetslifvet. Den dömer kortsynt, som talar om att bevara flickskolan — gosskolan är nu en gång liksom tillspillogifven. Samhället bygges af båda skolornas lärjungar.

Hvad de hygienska betänkligheterna angå — att flickornas krafter ej äro jämförliga med gossarnas — så invändes deremot, att vi ännu ej äro i tillfälle att göra några verkliga jämförelser. Låt flickorna få mer frisk luft och rörelse, gif dem ändamålsenliga kläder och kraftig föda. Låt med ett ord flickan få samma förmåner som gossen — sedan kunna vi börja med jämförelser.

Om vi ej misstaga oss var mötets mening om samskolan den: låt oss försöka, långsamt och varligt, låt oss göra erfarenheter!

I anseende till tidens korthet blef diskussionen om slöjden temmeligen knapphändig. Som bekant föreslår flickskolekomitén träslöjdens införande i våra flickskolor som valfritt ämne och motiverar sitt förslag dermed, att den skulle befordra allmän händighet, ingifva aktning för det gröfre kroppsarbetet och verka som motvigt mot det myckna stillasittandet. En talare, som, om vi ej misstaga oss, uttryckte mångas mening, påpekade att händigheten och framför allt aktningen för det gröfre kroppsarbetet vunnes säkrare, om skolan gäfve sina lärjungar tid att i hemmet deltaga i den kroppsarbetande kvinnans göromål, såsom matlagning, skurning, städning m. m. Slöjden borde först komma i andra rummet, om tid och lust så medgäfve.

På de olika sektionerna arbetades flitigt; lifaktigheten var i synnerhet stor på den historiska. Äfven på de allmänna sammankomsterna behandlades en historisk fråga. Den nämligen, huruvida den

svenska historien skulle i skolans mellanklasser och högre klasser ingå som moment i den allmänna historien eller läsas särskildt som nu är fallet. Detta flickskolekomiténs förslag tycktes ej vinna mötets sympatier. Den brännande frågan om de förberedande klasserna hann aldrig att diskuteras.

Att mötet var talrikt besökt vittnar ju om det varma intresse, som städse besjälade flickskolans lärarinnor, men som ett önskemål kvarstår, att de diskuterande ej alltid måtte förblifva en försvinnande minoritet — och dertill en minoritet, som är densamma år från år. Helt säkert sitta många af landsortens lärarinnor inne med mycken och värdefull erfarenhet. Hvarför få vi ej här i hufvudstaden del af densamma? Nu när flickskolans ordnande är en fråga för dagen, gäller det för hvar och en af oss att draga sitt strå till stacken.

L. E.

"I den gamla, goda tiden".

Kära, gamla tant Charlotte! Hur tydligt kan jag ej ännu efter så många år se för mig det vissnade, åldriga ansigtet med den barnafromma pannan och de bruna ögonen, som strålade så skälmskt och klart som om egarinnan varit 17 år i stället för 70.

Hennes lif hade varit ett enda tjänande af andra. Vid 15 års ålder hade hon som en fattig, värnlös flicka kommit i tjänst hos assessorns på den stora herrgården vid Tofta sjö. Hennes uppgift var "att gå frun till handa". Trots sin ungdom fyllde hon sin trägna plats med heder, tack vare sin friska arbetslust och sitt glada, villiga sinne. När hon var några och tjugu år, dog assessorskan, och tant Charlotte fick nu ej blott hela det stora hushållet, utan äfven barnens vård och uppfostran på sin del. Det var en tung och ansvarsfull börda för så unga skuldror, men hon grep sig modigt an med uppgiften. "Hon är en hel skatt", sade assessorn ibland åt sina vänner och pekade på henne, der hon gick omkring i sitt arbete glad och sjungande, under det barnen likt trogna drabanter följde henne i spåren. Men till tant Charlotte själf sade han minsann ej något sådant; han var allt annat än

Dagny.

generös på vänliga, uppmuntrande ord, den stränge, gammaldags husbonden.

Åren gingo, och barnen växte upp. Sonen fick tjänst i hufvudstaden; döttrarna gifte sig och drogo bort den ena efter den andra. Det blef så tyst på den stora herrgården, der tant Charlotte till sist satt ensam kvar med assessorn, som nu blifvit en sjuklig, gammal gubbe. Åldersdomskrämporna tilltogo år efter år, och i samband med dem kommo oberäkneliga nycker och bizarra fordringar, men tant Charlotte höll dock till det sista ut hos sin gamle husbonde.

När jag lärde känna henne, hade assessorn redan varit död i många år, och Tofta hade sålts till främlingar, men tant Charlotte fanns ännu som ett gammalt inventarium kvar på den gård, dit hon kommit som en lifsglad, rosenkindad, femton års tärna. Hon skulle stanna der till döddagar; det hade utgjort en af bestämmelserna vid egendomens försäljning.

Från assessorns barn, hvilka hon varit i moders ställe, kommo då och då korta bref, som tydligen dikterades mera af pligtkänsla än af tacksam tillgifvenhet; nya förhållanden, nya intressen hade hos dem fördunklat bilden af deras barndoms trogna vårdarinna. Då och då funnos i dessa bref inneslutna några rader från deras barn — "barnbarnen", som tant Charlotte kallade dem —, korta, ceremoniösa helsningar till denna fjärran gudmor, som de flesta af dem aldrig sett, eller stela tacksägelse för de varma strumporna, som deras snälla tant åter sändt dem. Dessa bref voro ljuspunkterna i den gamlas enformiga lif. Med hvilken glad stolthet brukade hon ej visa oss en liten, med ostyriga bokstäfver fullklättrad papperslapp, der en ungdomlig brefskrifvare förtäljde, att hans mamma just i dag berättat honom en så vacker saga, som hon hört af tant Charlotte för många år sedan.

Stackars tant Charlotte! I den omgifning, der hon gått omkring stilla och tjänande, hade hon ej rönt mycken kärlek. Hennes egna, milda läppar nämde väl aldrig något derom, men så mycket tydligare talade den glada och förvånade rörelse, hvarmed hon mottog den obetydligaste tjänst, det minsta, lilla vänskapsbevis. Det fanns stunder, då känslan af hennes ensamhet grep henne, men det var ej ofta; i hennes älskande hjärta fanns ej mycken plats öfrig för egna sorger. Vanligen var hon den mest glada och skämtsamma lilla gumma

man kunde få se, med humor i ögat och humor på läppen samt med ett friskt och rådigt sinne, som i pröfningens dagar gjorde henne till en verklig skatt för vänner och bekanta. Bäst trufdes hon alltid bland familjens yngsta medlemmar, och aldrig var barnaglädjen så yr och äkta, som när "gudmor Charlotte" kom med i spelet. Hon var en mästare i konsten att med ett kvickt och oförargligt skämt drifva ledsnandens onda andar på flykten, och den milda, rena glädje, som låg i hennes klara blick och skälmska småleende, meddelade sig ovilkorligen till hela hennes omgifning. Blott när hon stod vid stranden af den sjö, hvares vågor sjungit så många vexlande melodier för henne under den långa utvecklingsperioden från 15 till 70 år, kom det stundom något tungt öfver de blida dragen. När jag då smög min arm om henne och frågade, hvad hon tänkte på, såg hon på mig med en frånvarande blick och svarade långsamt: "Åh, vågorna berättade så mycket från gamla tider!" Hvad de berättade henne, det fick jag en dag lära känna.

Sent en afton sutto tant Charlotte och jag ensamma i förmaket och väntade på min fästman, som under natten skulle inträffa i mitt hem. Gumman, som för tillfället vistades hos oss, hade vänlig och uppoffrande som alltid, nödvändigt velat dela min vaka.

Alla andra sofvo i huset, och der rådde omkring oss denna nattens väntansfulla stillhet, som fyller sinnet med vemodiga tankar. Vi sutto båda tysta, jag bekvämt uppkrupen i soffhörnet, tant Charlotte rak och flitig som alltid med sin strumpstickning.

Pendylen på spegelbordet slog timslaget med en gäll, silfverklar ton i den djupa stillheten.

"Bara elfva!" utbröt jag och sparkade otåligt pallen utåt mattan.

Tant Charlotte såg upp på mig med sin skälmska blick. "Hvi kommer han ej än, Mitt hjertas lilla vän", smågnolade hon muntert.

"Åh, tant", bad jag, "berätta något för mig, så att tiden inte kryper så här dödande långsamt framåt."

"Berätta! Hvad då, barnet mitt?"

"Jo, något från tants egen ungdom. Men något riktigt romantiskt får det lof att vara, lilla tant!"

"Nå, om min egen förlofning kanske? Det passar väl i stycket nu."

Jag flög med ens upp ur min bekväma ställning. "Åh nej, har tant varit förlofvad!"

"Tycker du, att det låter så otroligt? Tack för komplimangen! Jo, du, det har jag nog varit, och det i hela fyra år ändå. Jag har tänkt så mycket derpå nu, när jag sett dig och din vän så glada och lyckliga."

Strumpstickningen hade sjunkit ned i hennes knä, och de bruna ögonen blickade tankfullt ut i rymden. Jag såg in i hennes vissnade, gamla ansigte och försökte tänka mig henne som en ung fästmö. Hvad hon måtte varit älsklig med sina fina, mjuka drag och sina ännu så strålande ögon!

"Jag var 24 år den tiden", började gumman långsamt. "Strax efter julen blef jag bjuden på några veckors besök till en god vän, och som assessorn och barnen just samtidigt skulle fara och helsa på släktingar i Stockholm, så fick jag resa; assessorskan hade då redan varit död några år. Det gick gladt till i det Relanderska hemmet, dit jag kom. En hel flock ungdom hade samlats der under helgen, och det ena nöjet följde på det andra; källbacksåkning och slädpartier om dagen och dans och jullekar om kvällen. Du må tro, att gumman den tiden var känd som den gladaste bland de glada. Och så yr och själfsvåldig som de veckorna har jag aldrig varit hvarken förr eller senare.

Bland gästerna var en kusin till Edith Relander, en ung häradshöfding Bremer. Han skiljde sig från oss alla andra genom sitt allvarliga och lugna väsen; det fanns något så värdigt och pålitligt hos honom, tyckte jag från första stunden. Han höll sig nästan alltid utanför våra lekar och upp-tåg, men jag märkte dock snart, att hans ögon följde mig, hvar jag gick, och en morgon, när jungfrun kom in till mig med kaffe på sängen, såsom det brukades då för tiden, sålog hon så underligt, och när jag såg efter, så låg det ett bref på brickan. Brevet var från Bremer förstås; han skref, att han hållit af mig från första stunden han såg mig, och så frågade han, om jag ville bli hans hustru."

"Tant, stod der riktigt "Jag älskar dig?" afbröt jag

med en adertonåringers hela nyfikna intresse för forskningar i det erotiska.

"Ja visst, kära barn. Och så skref han, att om jag var fästad vid honom, så skulle jag som ett tecken taga på mig den blå klädningen, i hvilken han såg mig första gången."

"Nå, tant?"

"Jo, du, jag tog på mig den blå klädningen, och så lycklig som den dagen har Charlotte Ljung aldrig varit i hela sitt lif. Åh, barn, hur det kändes för mig, stackars ensamma flicka, att ega en vän, för hvilken jag var mer än allt annat i världen! Självisste jag från den dagen, att jag aldrig skulle komma att hålla af någon annan än honom.

Morgonen derpå for jag hem, och några dagar derefter kom Fredrik till Tofta för att tala vid assessorn, som så länge varit mig nästan i fars ställe. Åh, så ond assessorn blef! Jag satt och sydde i rummet utanför hans, och jag förstod strax af hans ton, att det skulle bli en svår strid. Efter en stund kom Fredrik ut helt blek och bad mig genast gå in till assessorn. "Och var nu min modiga flicka!" sade han och kysste mig för första gången. Åh, jag minnes det, som om det varit i går! Assessorn stod vid sitt skrifbord med den der förbittrade minen, som jag kände så väl, och som var hela husets skräck. "Är det verkligen sannt, det jag hör om dig, Charlotte?" började han. Mina ben skälfdes, så att jag knappt kunde hålla mig upprätt, men jag svarade ändå ja. "Åh, aldrig hade jag kunnat tro något sådant om dig, Charlotte", sade han. "Att gå och kasta bort sig åt den förste bäste, som anmäler sig! Har du verkligen så brådtom att komma bort från Tofta? Har du det inte bra här? Hafva vi kanske inte tagit hand om dig, ända sedan du var en fattig, värnlös stackare? Hafva vi inte varit goda mot dig? Har du inte fått äta vid vårt bord och behandlats alldeles som en af oss? Och det här är tacken! Nu, när assessorskan är borta, och vi behöfva dig så väl, nu vill du lemna oss, lemna barnen vind för våg! Aldrig kunde jag väl tro, att du skulle hafva ett så hårdt och otacksamt hjärta!"

Och så kom det allra värsta. Han frågade mig, om jag ville hafva större lön, och sade, att det skulle jag gärna få. Då kunde jag inte annat än brista i gråt. Kanske förstod han, hur ondt han gjort mig, ty han började tala helt stilla och vänligt till mig, påminde mig om, hur mycket assessor-

skan hållit af mig, och hur hon ännu strax före sin död tackat Gud, för att hon kunde lemna barnen i min vård. Och så sade han, att det väl inte var sådan brådska med giftermålet. Vi kunde ju vara hemligt förlofvade, och Fredrik kunde komma och helsa på mig allt emellanåt. Sedan efter några år, när vi riktigt pröfvat oss själfva, kunde man ju tänka närmare på saken.

Ja, så blefvo vi då förlofvade. Men det var en underlig förlofning, må du tro. I början kom Fredrik ganska ofta till Tofta, men det var lätt att märka, att hans besök inte voro assessorn i smaken, och så började han komma allt mera sällan, till sist blott en eller två gånger om året. Och — ja, du kan väl knappast tro det — det hände, att han både kom och for, utan att vi ett enda ögonblick fått rå om hvarandra på tu man hand. Man lemnade oss aldrig ensamma, och Fredrik behandlades af hela huset alldeles som en vanlig främling. Att vi voro förlofvade, det tycktes ingen förstå eller veta af och allra minst assessorn. En handtryckning i smyg då och då, ett vänligt ord, framhviskad, då de andra vände ryggen till, det var allt. Och så var Fredrik borta igen för att inte komma tillbaka på månadtal.”

”Men ni fick väl åtminstone skriva till hvarandra?” utbrast jag med en hel värld af förtrytelse i min ton.

”Åh ja, men det var ingen glädje med brefven heller! All posten på gården gick förstås genom assessorns händer, och han hade från första stunden fordrat att få läsa brefven till och från min fästman. Han ansåg det som sin skyldighet, sade han, då han ju var som i faders ställe för mig. Fredrik ville nog, att vi skulle mötas i smyg och i hemlighet sända bref till hvarandra, men jag har nu aldrig kunnat tycka om krokvägar. Det hade jag lärt af assessorskan, som var sanningen själf. Ja, hon var verkligen som en mor för mig, stackars värnlösa flicka, och hade hon fått lefva, så hade allt nog gått annorlunda.”

”Och hur blef det sedan, tant?”

”Tredje hösten efter vår förlofning frågade Fredrik åter assessorn, om han inte ville släppa mig. Äldsta flickan, Olga, var då redan 19 år, och vi tyckte båda, Fredrik och jag, att hon gärna kunde stanna hemma och se efter småsyskonen, i stället för att vara hela vintrarna hos släktingarna i Stockholm. Hvad assessorn den gången svarade, det fick jag al-

drig veta, men Fredrik kom alldeles hvit i ansigtet ut till mig, der jag stod och plockade ärter i trädgården. "Det är sista gången jag sätter min fot i det här huset", sade han. "Och nu får du välja mellan assessorn och mig." Barnen kommo springande i det samma, så jag kunde ej svara honom, och strax derpå for han. Åh, så tungt det kändes den dagen och många dagar derefter! Hade inte barnen funnits, så vet jag inte, hur det gått. Om kvällarna, när jag slutat mitt arbete och satte mig vid brasan i mitt rum för att tänka och gråta der i ensamheten och halfmörkret, så kommo de trippande den ena efter den andra, de kära ungarna, kröpo i hop omkring mig och bådo om en saga. Och så måste jag torka bort mina tårar och tänka på "Askungen" och "Rödkappan" i stället för på afskedet från vännen min. Vet du, Karin, funnes det inte barn i världen, så tror jag vi aldrig skulle kunna bära det här lifvet.

Fredrik kom aldrig mera till Tofta, och de bref jag ännu då och då fick från honom, voro korta och besynnerliga. Nära ett år gick jag i tvifvel och ovisshet, men så kunde jag inte uthärda längre, utan skickade genom Edith Relander ett bref till honom och frågade, hvad som var hans mening. Och då sände han mig på samma väg ett svar, som gjorde slut på allt. Han skulle aldrig kunna hålla så mycket af någon annan som af mig, skref han, men han var trött på vår underliga förlofning och ville inte gå och vänta i oändlighet. Jag skulle nog i hela mitt lif vara slaf hos assessorns — ja, just de orden skref han —, och därför var det bäst att så godt först som sist göra slut på vårt förhållande. Åh, ett sådant slag det var för mig! Hela den natten satt jag uppe och skref till honom. Jag sade honom, att jag aldrig kunnat tro, att han skulle handla så illa mot mig. Från första stunden hade han ju vetat allt, hvad jag hade assessorn att tacka för, och att jag aldrig skulle gifta mig mot hans vilja. Jag berättade honom, hur jag längtat och kämpat under dessa vänstans år, och att jag för hans skull förkastat så många goda anbud. Det var bland andra en pastor Holm, en så allmänt aktad man, som gång på gång friade till mig. Men honom och många andra hade jag gifvit nej för Fredriks skull. Och efter allt, hvad jag offrat för honom, så kunde han lemna mig så der skamligt!"

"Men, lilla tant", protesterade jag, glömsk af att gum-

man var sin tids barn, "inte var det ju någon uppoffring att säga nej, då tant inte höll af dem."

"Jo visst, kära barn! Tänk, pastor Holm, en så förmögen och utmärkt människa! Han skulle nog hafva väntat på mig, hur länge som helst. Och tänk, hur annorlunda jag då skulle fått det!"

Denna praktiska syn på lifvet, så ovanlig hos tant Charlotte, verkade som en kall dusch på mitt varma intresse, men när jag såg in i det upprörda, tårdränkta ansigtet bredvid mig, flammade jag å nyo upp.

"Och såg tant sedan aldrig sin fästman mera?"

"Nej, aldrig mera. Men ett år efter brytningen oss emellan hörde jag, att han gift sig med en helt ung, förmögen flicka. Edith var på bröllopet, och genom henne lät han helsa mig, att ännu i det ögonblick, då han vigdes vid sin brud, tänkte han på mig och önskade till Gud, att det varit jag, som stått der i den hvita dräkten bredvid honom. Ja, nu är han död för många år sedan, och jag är en gammal gumma."

"Och den der otäcka, gamla assessorn, tant, han var väl helt förtjust öfver att han lyckats skilja er åt?"

"Ja, nog var han väl glad att få behålla mig. Men han sade aldrig ett ord till mig om hela saken. Sedan Fredrik sista gången for bort från Tofta, nämndes hans namn aldrig mera der i huset, och det var, som om han aldrig funnits till. Men jag tyckte allt, att assessorn från den tiden blef vänligare mot mig än förut. Åh ja, han höll nog af mig på sitt sätt, han också!"

"Men, tant, hur kunde du finna dig i det, hur kunde du uthärda det? Aldrig skulle jag kunnat vara så der tålig och uppoffrande. Aldrig, nej, aldrig skulle jag så der på en annans befallning lemnat den jag höll af! Nej, jag skulle hafva gift mig med honom trots hela världen."

"Åh nej, det hade du nog inte gjort, Karin lilla; du skall inte förtala dig själf. Dessutom skall du inte tro, att jag var så tålig i början när slaget kom, fast jag aldrig sade något åt andra människor. Men så småningom lärde jag mig tänka, att Gud nog hade sin mening med det.

"Och tant har riktigt kunnat förlåta den der assessorn?"

frågade jag efter en stunds paus.

"Ja visst, kära barn. Det var ju egentligen så naturligt, att han ville hålla mig kvar för barnens skull."

Jag fattade hennes hand — denna hand, hvars grofva, knotiga fingrar buro vittne om så mycket tungt och sträfsamt arbete — och strök den sakta, i det jag i mitt sinne prisade mig lycklig att ej hafva tillhört den tid, då en husbonde kunde fördrå dylika offer af sina underordnade. Så sutto vi tysta till dess vi hörde ljudet af en vagn, som snabbt rullade fram öfver den frusna marken. Jag flög upp.

"Nu kommer han, tant!"

Gumman blef med ens sig själf igen. "Då försvinner jag, så får du ensam rå om vännen din. God natt, lilla barn!"

När jag nästa morgon trädde in till den gamla, satt hon helt blek och matt i gungstolen, och den hand hon räckte mig, var feberhet.

"Hur är det, tant! Du är väl inte sjuk?"

"Åh nej, jag är bara litet trött. Jag kunde inte sofva i natt för de der tankarna. Åh, så barnslig man är ännu, fast man är 73 år!"

Hur stark, hur lifsvarm måste den ej hafva varit, denna kärlek, som ännu efter nära 50 år kunde beröfva de gamla ögonen deras hvila och bringa feberglöd i detta eljest så lugnt framglidande blod! Och likväl hade hon utan tvekan, utan att göra någon affär deraf offrat denna kärlek af en — låt vara missriktad och öfverdrifven pligtkänsla. Hennes uppoffring var onödig, oförnuftig till och med, men låg det ej på samma gång något sublimt i den och i den enkla värdighet, hvarmed den utfördes?

Hvarför är lifvet så grymt, att det söker beröfva oss det dyrbaraste af allt hvad vi ega här på jorden, det rena och ljusa minnet af dem vi hålla kära? Hvarföre få de, som vi älska, ej alltid gå bort, medan de besitta sin fulla andliga och moraliska styrka, utan ofta först sedan sjukdom och ålderdomssvagheter grumlat deras själar och hos dem framkallat lyten, som äro fullkomligt främmande för, ja stundom diametralt motsatta deras verkliga karaktär? Och när det nu en gång så är, hvarför ega vi ej makt att ur vårt minne bannlysa den vanställda och fördunklade bilden och ihågkomma dem blott i deras ursprungliga ädelhet och klarhet?

Är detta ej det bittraste af allt det bittra lifvet har att bjuda?*

Tant Charlotte fick ett år före sin död ett slaganfall, som väl ej lemnade synnerligen stora spår efter sig i hennes yttre, men som deremot tycktes fullkomligt hafva undergrävt hennes sjäslif och kullkastat hela den byggnad af sinnesro och uppoffrande kärlek, som hon mödosamt uppfört åt sig under ett långt lifs strider och hemsökelser. Hon, som förut städse varit omgifven af en atmosfär af blidhet och ömhet, blef nu med ens misstänksam, orolig och retlig, hon, som i beröringen med andra alltid varit ledd af den mest säkra och finkänsliga instinkt, blef nyfiken, påträngande och ogrannlaga. Det hade kommit en nervös oro öfver de fordom så milda dragen, en spejande, sökande blick i de förr så lugna och klara ögonen. Men nej! Bort, du grumlande och vanställda bild! Låt mig minnas dig, älskade gamla, sådan, som jag först såg dig, med blidhetens och skalkaktighetens skimrande ljus öfver dina visnade drag, med blicken strålande af denna frid, denna glädje, som var så lifsvarm och oöfvervinnerlig, därför att den hade sin rot i ett rent och älskande hjärta!

R—a.

Stella Kleve. Alice Brandt. En kvinnoprofil. H. Österlings förlag, Helsingborg 1888.

Helena Nyblom. Kvinnoöden, Noveller. P. A. Norstedt & Söner, Stockholm 1888.

“Växter slemmigt upp ur gyttjan skjuta,
gifförtynnda kalkar sömnigt luta,
gula neckrosknoppar dufvet sänka
sig mot mörka, jättestora blad.
Sjukligt sken utöfver dammen faller — —”

I dessa rader ur ett af Wirséns yppersta stycken torde ligga en symbolik, som afser en viss grupp inom samtidens vitterhet.

Stella Kleve hör dit.

Vår förträffliga indignationslitteratur vill hon icke veta af. Det allra modernaste idealet är långt mera “chic“, den nyfranska “deka-

* Till ett tröstande svar på denna fråga, kanske för mången som med smärta gör sig den, hänvisas till de sköna orden i korinthierbrevet: *Det varder sådt i skröplighet och skall uppstå i kraft.* *Red.*

dansen“, som på *sitt* sätt hyllar principen l'art pour l'art. Kultur-människans kraf på en verkligt europeisk literatur har omsider uppfyllts — hvad vilja vi mer? Och Stella Kleve står midt ibland oss.

”Alice Brandt” är naturligtvis en bok, egnad att skämma bort sin publik.

Själftva ”handlingen“ må lemnas åsido; den är lika litet det väsentliga i denna bok som hos flertalet af dess legio syskon — Gud bättre dem! — inom den nu fruktansvärdt odlade skizz- och novellgenren. Boken vill i stället så minutiöst-analyserande som möjligt skildra ett fragment (naturligtvis!) af en kvinnas lefnad inpå hennes första äktenskapsår.

Hvilken lycka nu att förf., som väl älskar det intressant-fragmentariska, också kunnat *så* ur sin bild utesluta den oändliga motivrikiedom, som i verkligheten bidrager till en människas utveckling, för att blott framhålla detta, som tydligen varit hennes enda intresse och som utgör bokens ämne: det erotiskt-sensuela. En vanlig dilettant skulle ej gått i land dermed.

Hvad Alice Brandt *annars* är, det har förf. med mycken konst lyckats dölja. Det vi få är — ”la femelle.“

Och naturligtvis på det enda sätt, som nu lär fångsla en intelligent publik — d. v. s. under inflytande af ”dekadanskyne“ med dess tilldragande slapphet och nervositet. Fröken Brandt synes en smula kritiklöst hafva läst ”Fædra“ och ”Berta Funcke“, hvilka hjälpt henne att finna sitt intressanta jag. Fröken Brandt *borde* knappast hafva sökt slikt biträde.

Stella Kleves flirtations-noveller pläga som bekant just ej skildra den ursprungliga, naiva passionen, hvilken i sin sunda styrka, sin helleniska nakenhet är naturlig och skön, utan detta märglösa, förkelade, hyperraffinerade stämningsfråsseri, som rent ut sagdt är vidrigt. Alice Brandt deremot kräfver *tillika* ”lidelse“ och lyckas härmed, så som förf. skildrar henne, att *tillika* framstå vulgär.

Boken har emellertid vackra skildringar och psykologiskt lyckade drag. Särskildt är Felix Danners gestalt både fin och sympatisk, och teckningen af en förtrolig flickbjudning står mycket högt. Men i allmänhet eger berättelsen alltför litet verklig *halt* för att ej dess många bagateller skola trötta och synas djupt tomma. Liksom i alla dessa ateistiskt-naturalistiska böcker, går naturligtvis en underström af förkelad och omhuldad pessimism fram genom arbetet, hvilken just skänker detsamma dess egendomliga atmosfer, läses mellan raderna, höres i tonen. Märkligt nog, är det dock först på sidan 247 som Alice får röna ”tillvarons dofva, ångestfulla, omätliga smärta“, — hvar efter J. P. Jacobsen utlägges på sidd. 248—49.

Innehållets anda speglas i stilens nervösa staccatomanér. Flere-danismer bidraga på sitt sätt till likheten med Herman Bang, all dylik stils mönster. Tyvärr ter den sig i "Alice Brandt" knappast längre i hela sin kyska grace, hur mycket den än står för spegeln och gör toalett, hur mycket den än pyntar ut sig med själfulla tankstreck, så viker den dock i okonstlad storhet för själfva underverket inom genren: "Berta Funke".

Vidunderliga stilblommor slå ut i denna drifhus- eller budoar-atmosfer, ljum, förskämd, liksom mättad med parfym af tvetydig kvalitet. Den har riktningens hela förkärlek för det obehagliga, det raffinerade och för sjukliga psykologiska nyanser. En så alltigenom osund åskådning upphjälpes ej af någon estetik i världen. Äfven ur rent konstnärlig synpunkt hämnar den sig; *pinsamhet* är icke någon estetisk förnimmelse. Men som bokens hufvudintryck skulle just denna pinsamhet kvarstå — jämte en viss demimonde-elegans — så fram ej det muntra löjet stücke upp sitt hufvud mellan raderna och på det oförsyntaste sätt lekte kurra gömma med författarinnan.

Är "Alice Brandt" typisk för den "vingtrötta poesi" som enligt vår störste skalds uttryck:

"nu gör dagsverk i
verklighetexakt fotografi",

men som lyckligtvis, svika ej tidens tecken, redan håller på att åter upplösas, så är, må man hoppas, fru *Nybloms* "Kvinnoöden" att räkna till förelöparne för en framtida, mera sund och kärleksfull skönliteratur, hvars uppfattning innerst sträcker sig *djupare* än till verkligheten i tid och rum.

En alltigenom sund lifsskildring, finkänslig i uppfattningen, stundom väl bred i utförandet, sådan är fru *Nybloms* novellistik. Man mötes här af lefvande människor, som hvarken utmana logiken med ytligt fattade problem, ej heller alls äro förderfvade af en sympatiskt frambällan "sjuk tidsanda" — väl därför att förf. själf icke är det — och man glädes af naturmålningar, hvilka ofta skina af klarhet och blått, äro fulla af "mycket ljus och luft" öfver sina fast tecknade ytterlinier. — Nog kvarstår åtskiligt episkt stoff, ej utdanadt till poesi. Fru N:s kärke och tillika "zarte" skaldegenius rör sig ju bäst i rytmernas lek, med lyrikens regnbågsskimrande psykevingar. Men äfven för hennes prosa har man att vara tacksam, då bland det ohejdade novellfödet så litet finnes, som enar konstnärsvärde med idealism i världsåskådning, att den bättre och själfständigare allmänheten knappast längre vet, hvad den inom genren skall köpa och läsa.

Nog finnes det att anmärka mot "Kvinnoöden"; novellen "En

äktenskapshistoria“ är mycket för uttänjd, Toftes ombytlighet framstår ensidigt, och man tror just icke på den omvändelse, som förf. tyckes till slut vilja låta oss hoppas med denne herre. Hans inträde i berättelsen, då man ledsamt nog på blotta skildringen märker, att här kommer hjälten, smakar ju af gammaldags romanteknik. Deremot är ändringen i Ninas väsen efter bröllopet med Tofte väl gifven. Och som ett särdeles fint drag framstår det sätt, hvarpå Julia, den blott af en viss "romantisk ironi" styrda konstnärinnan, aflurar Tofte hans hemlighet, att han ledsnat på sin alltför fullkomliga hustru, då hon nämligen med äkta kvinlig beräkning känner sig för just genom att prisa Ninas förträfflighet. Man jämföre början af sid. 194 med början af 196!

I "Over de høje Fjelde" samlingens mest helgjutna stycke, bör påpekas såsom ett nobelt drag, att föräldrarna ej, i likhet med Brandeslitteraturens stående (sit venia verbo) teaterbofvar tecknas som borneradt gammaldagsfolk, hvilkas gifvet inskränkta åsichter hindra dotterns personlighetsutveckling i hennes kall. Här finnes sålunda ej den stora bravurdissonansen på slutet, utan kollisionen löses naturligt och harmoniskt, just som man väntar af dessa präktiga människor. Fågeln får ila ut i solskenet och lemnar ej spår af vresigt missmod efter sig.

Verkligt anslående är särskildt första delen af "Sju flickor". Ty öfver dessa interiörer hvilat stundom något af det som dock först och sist utgör glädjen vid ett skönliterärt verk — nämligen *poesi*. Och här är det den första ungdomens *poesi*, den som ingen glömmet. Bilderna stå kvar i vår själ med belysning och sceneri, säkert och åskådligt, i livvets egen oändliga nyansrikedom. Flickornas olika personligheter äro tecknade högst påtagligt och tydligen efter lefvande modell, ofta med fint målade smådrag. Deremot äro Kompositionens verkliga svårigheter vid alla dessa personers entré ej fullt öfvervunna man ser repliker, skenbart mellan flickorna, men i själfva verket upp lysningar till läsaren o. s. v. Ej heller saknas i andra delen långörer Slagskuggorna falla på slutet djupa, men ej därför att livvets sanna ideal utmålats som "romantik" och illusioner; tvärtom se vi sorgens och den ädla försakelsens makt att utveckla personlighetens innersta i riktning emot det sant ideala.

Sådana äro fru Nybloms noveller. De stå kanske icke på litteraturens höjder, men de öppna utsigter mot en klar och fri horisont.

Och det kan vara hög tid att allmänt slå fönstren på vid gafvel för att få in frisk luft i vitterhetens salar och fördrifva det tryckande kvalmet, den vekliga parfymdoften.

Fredrik Wetterlund.

Från Biskops mötet i England Juli 1888.

I Juli 1888 hölls i England ett möte af biskopar från olika delar af världen. För att gifva ett intryck af huru djupt allvarligt desse män togo sin uppgift, taga vi oss friheten att afskrifva inledningen till deras sammankomst ur en af konferensen utgifven broschyr, som genom en engelsk professor, hvilken i sommar besökt Sverige kommit oss tillhanda.

Vi ärkebiskopar, och andra biskopar af den heliga anglikanska kyrkan till ett antal af hundrafyrtiofem, hvilka alla förestå biskopsstift eller äro lagligt installerade att derinom förrätta biskopliga funktioner, församlade från olika delar af jorden i Lambeth Palace år 1888 under presidium af Most Reverend Edward Ärkebiskop af Canterbury, Engelska kyrkans primas, hafva efter åtnjutande af den heliga nattvarden och förenade i bön om den Heliga Andes ledning tagit i öfvervägande åtskilliga frågor angående Guds folks välfärd och kyrkans tillstånd i olika delar af världen.

Vi hafva under en månads tid gjort dessa frågor till föremål för noggrann och allvarlig öfverläggning såväl i allmänna sammankomster som inom serskilda sectioner.

Af dessa frågor är det blott en, som vi anse oss böra meddela för att gifva Dagnys läsare tillfälle att se huru dessa fromma och lärda män från jordens olika länder uppfattat densamma, nemligen sedlighetsfrågan.

På nedanstående sätt har mötets enskilda komité yttrat sig om denna fråga:

Vi tala som de hvilka äro djupt medvetna om deras ansvar inför Gud, för hvarje ord som yttras i frågor af så utomordentlig vikt.

Som vi väl veta att sedeslöshetens synd icke endast är en allvarlig, allmän, öppen skandal, utan också smyger i det fördolda frätande på massornas lif i alla klasser och alla land, kunna vi icke tiga derom.

Vi äro såsom biskopar i Guds kyrka skyldige att hålla högt den rena moralens standar, och vi kalla på alla, de må nu tillhöra vår bekännelse eller icke, i Guds vår faders namn att samlas omkring detta standar, isynnerhet vända vi oss till dem, som hafva den ansvarsfulla uppgiften att hela själa-

skador och bedja dem öfverväga denna sak, bedja dem fråga sig hvad de hafva gjort eller kunna göra för att beskydda sina församlingar för de dödliga skador denna synd åstadkommer.

Vi tro, att ehuru det allmänna medvetandet i någon mån vaknat öfver denna sak, och ehuru det själfuppoffrande arbetet i detta syfte icke varit alldeles fåfängt, dock den fruktansvärda makten af detta onda icke är på långt när bruten.

Vi äro icke blinda för svårigheten att offentligt afhandla sådana ämnen. Vi frukta verkan serdeles på de unga af att behandla enskildheter i fråga om denna synd. Och dock anse vi tiden vara inne för kyrkan att bestämdt uttala sig. Således:

Vi förklara högtidligt, att ett rent lif ensamt är värdigt en varelse skapad till Guds afbild.

Vi förklara, att en kristens kyskhet hvilat på den grunden att hans kropp är den helige andes tempel.

Vi förklara, att ett lif af återhållsamhet för den ogifte är icke endast möjligt utan en Guds befallning.

Vi förklara, att det icke finnes någon skilnad mellan man och kvinna i anseende till otuktens synd.

Vi förklara, att på mannen, i kraft af hans af Gud gifna styrka, hvilat det förnämsta ansvaret.

Vi förklara, att ingen som lefver i uppenbar osedlighet bör emottagas i kristna samfund.

Vi protestera högtidligt mot allt förringande af äktenskapets helgd.

Vi vilja påminna alla som kunna nås af vår röst, att Guds vrede både i skriften och i världshistorien har bevisat sig drabba de nationer, som hafva öfverträdt sedlighetens lagar, och vi framställa på det högtidligaste vår öfvertygelse, att hvar helst äktenskapet brytes och köttets synder betraktas med lättsinne skall hemlifvet blifva förstördt och nationen gå till förfall och upplösning.

Vi biskopar af Guds kyrka äro för vår del öfvertygade om den oerhörda vigten af detta ämne och att det icke fordras mindre än att hela det kristna folket som en man reser sig mot detta onda. Vi besluta att förena oss med presterskapet och lagens vårdare i våra biskopsstift för att öfverlägga om de klokaste åtgärder, som kunna vidtagas för att nå det viktiga mål, som Gud förelagt oss.

Efter att hafva framhållit några särskildt beaktansvärda punkter för främjandet af sedlighetens sak, slutar komitén sålunda.

Vi tacka Gud för den villighet, den entusiasm med hvilken sedlighetsrörelsen blifvit välkomnad af unge män ur alla klasser. Det finns ett ädelmod och en ridderlighet hos ungdomen, till hvilken man sällan vädjar förgäfvets. Det finnes skaror af unge män, som äro djupt tacksamme för hvarje hjälp som erbjudes i den förtviflade striden mot köttets synder.

Än en gång vilja vi som Guds vittnen tala till hvar och en, hvilken vår röst kan nå: Varen starke i Herren och i Hans starkhets magt. Lefven rena lif. Talen rena ord. Tänken rena tankar. Flyn och afskyn allt som icke är kyskt. Bevaren med omsorg de svage och de unge. Bedjen framför allt om Guds helgande Andes nåd, att hela eder ande, själ och kropp må bevaras ostrafflige till vår herres Jesu Kristi ankomst.

Konferensens resolution i detta stycke lyder så:

Att denna konferens allvarligt ålägger alla dem, i hvars händer dess beslut må komma, att sprida dess åsigter om sedligheten såsom konferensens enhälliga uppfattning af detta viktiga ämne.

I öfverensstämmelse med detta upprop hafva vi ansett oss pligtige att intaga artikeln i Dagny.

Friplatser i samskola.

En för **Praktiska Arbetsskolan** (Palmgrenska skolan) i Stockholm intresserad person har till skolan anslagit medel till tvenne friplatser för flickor.

Vilkoren för åtnjutande äro:

kunskapsmätt som motsvarar klass 7¹ eller 7² i de allmänna läroverken, samt skyldighet att vid Arbetsskolan aflägga maturitetsexamen.

Ansökningar till dessa friplatser insändas, åtföljda af erfoderliga betyg, till *Fredrika-Bremer-Förbundets byrå*. Stockholm.

Å **Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå** äro anmälda under

Maj månad:

Arbetsgivare: för erhållande af lärarinnor 9, lektioner 6, kontors- och skrifbiträden 4, värdinnor och biträden i hem 5, översättning 2, föreståndarinna för hushållsskola 1, summa 27.

Arbetssökande: lärarinnor 24, lektionsgivare 8, kontorister 5, värdinnor och biträden i hem 6, summa 43.

Juni månad:

Arbetsgivare: för erhållande af lärarinnor 21, lektris 1, kontors- och skrifbiträden 5, biträde i hem 1, sjuksköterska 1, summa 29.

Arbetssökande: lärarinnor 37, lektionsgivare 12, kontors- och skrifbiträden 5, värdinnor och biträden i hem 6, summa 60.

Juli månad:

Arbetsgivare: för erhållande af lärarinnor 13, lektioner 3, översättning 1, affärs- och skrifbiträden 3, värdinnor och biträden i hem 4, gymnastik 1, summa 25.

Arbetssökande: lärarinnor 26, lektionsgivare 1, kontors- och skrifbiträden 6, värdinnor och biträden i hem 9, summa 42.

Augusti månad:

Arbetsgivare: för erhållande af lärarinnor 9, lektioner 4, översättning 2, affärs- och skrifbiträden 2, värdinnor och biträden i hem och med handarbete 7, summa 24.

Arbetssökande: lärarinnor 22, lektionsgivare 12, kontors- och skrifbiträden 3, värdinnor och biträden i hem 4, gymnast 1, summa 42.

Fredrika-Bremer-Förbundets byrå,

5 Malmtorgsgatan, kl. 11—4.

**Råd lemnas i juridiska, ekonomiska och
hygiena frågor.**

**Upplysningar lemnas angående läroanstal-
ter och arbetsområden tillgängliga för
kvinnor.**

Anmälan.

Dagny, som äfven under förlidet är utgått i en för våra förhållanden stor upplaga, skall fortfarande verka för **Fredrika-Bremer-Förbundets** ändamål: "en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende". Hon skall äfven följa den nyare literaturen, särskildt sådana dess alster, hvilka beröra sociala och sedliga frågor, meddela kortare berättelser, biografiska och historiska utkast, öfversigter m. m.

Dagny redigeras år 1889 af fru **Amanda Kerfstedt**, biträdd af en redaktionskomité. Fru **S. L—d Adlersparre** har af helskäl lemnat tidskriftens redaktion för detta år, men kommer att till redaktionens förfogande ställa sin rika erfarenhet och sitt varma intresse.

Priset för hel ärgång blir fortfarande:

För medlemmar af förbundet . . . kr, 2,50.

För icke medlemmar . . . . . " 4,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å **Fredrika-Bremer-Förbundets** byrå, 5 Malmtorgsgatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å **Fredrika-Bremer-Förbundets** byrå till ett pris af 60 öre för enkelhäfte.